

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18173990>

Exkurze na Filipovické louky a další půvabná místa pod Točníkem

Excursion to Filipovické louky and other charming places below Mt. Točník

Radim Hédľ¹ & Vojtěch Taraška²

¹ Bezručova 80/17, CZ-602 00 Brno; e-mail: rhe@centrum.cz

² Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Hvězdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno; e-mail: vtaraska@mzm.cz

Abstract: The third excursion of the Moravian-Silesian Branch of the Czech Botanical Society in 2025 took place on May 24, and led to the settlement of Filipovice in the Hrubý Jeseník Mts (Silesia, Czech Republic). A range of habitats was explored, including anthropic sites, wet meadows, and mountain grasslands. The main focus was the Filipovické louky Nature Reserve, a small remnant of wet and peaty meadows with *Carex flava*, *Dactylorhiza majalis*, *Eriophorum angustifolium*, *Valeriana dioica*, and many other species. A ski slope above the settlement was the other interesting locality, where *Thesium alpinum* and a single plant of *Dactylorhiza majalis* were observed.

Keywords: floristics, Hrubý Jeseník Mts, Silesia, ski slope, wet meadow

Nomenklatura a kategorie ohrožení: Grulich 2017, Kaplan et al. 2019

Třetí loňská exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS se uskutečnila v sobotu 24. května 2025. Tentokrát jsme zamířili na Jesenícko, do údolí řeky Bělé, konkrétně do osady Filipovice ležící na východním úpatí vrchu Točník. Exkurzi, na kterou dorazilo 14 účastníků, vedli Radim Hédľ a Vojtěch Taraška. Místem srazu bylo rozlehlé, prázdné parkoviště pod lyžařskou sjezdovkou – v zimě jistě rušné, ale nyní tiché, zalité ranním sluncem. Už zde nás přivítal první botanický špek: bohaté porosty kontryhele grúnského (*Alchemilla gruneica*), který nás spolu s dalšími zástupci tohoto obtížného rodu – např. k. ostrolaločným (*A. acutiloba*), k. vlasatým (*A. crinita*), k. lysým (*A. glabra*) a k. pastvinným (*A. monticola*) – provázel prakticky celou exkurzí. První úsek cesty vedl přes osadu Filipovice, kde jsme zaznamenali řadu běžnějších druhů antropogenních stanovišť v intravilánech, například svízeľ bílý (*Galium album*), mochnu husí (*Potentilla anserina*), bršlici kozí nohu (*Aegopodium podagraria*) nebo zběhovec plazivý (*Ajuga reptans*). Na přání účastníků jsme si také potrénovali poznávání všelijakých druhů trav. Na severním okraji osady, ve zvodnělém příkopu pod vrbovím, nás pak překvapil menší porost kozlíku

Obr. 1. Bazén připomínající tůň v kdysi nejcennějších partiích PR Filipovické louky. – Foto R. Hédl

dvoudomého (*Valeriana dioica*), který již avizoval, že se blíží zlatý hřeb celé exkurze.

Tím byla přírodní rezervace Filipovické louky. Toto maloplošné chráněné území (2,2 ha) představuje pozoruhodný ostrůvek mokřadních a rašelinných luk obklopený intenzivně obhospodařovanými mezofilními loukami a lesy (podrobně viz Bureš & Burešová 1991, Hradílek 2004). Během naší exkurze byl nápadnou dominantou lučních porostů suchopýr úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), časté byly také různé druhy ostřic, např. o. šedavá (*Carex canescens*), o. rusá (*C. flava*), o. obecná (*C. nigra*), o. prosová (*C. panicea*), dále kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*), kuklík potoční (*Geum rivale*) či pomněnka hajní (*Myosotis nemorosa*). Nechyběly ani další charakteristické druhy podhorských mokřadních luk jako pcháč různolistý (*Cirsium heterophyllum*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), škarda bahenní (*Crepis paludosa*), rozrazil potoční (*Veronica beccabunga*) a také bohatá populace prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*). Rezervace je ideálním místem k rychlému, avšak botanicky hodnotnému zastavení – zejména pro ty, kdo do Jeseníků míří za jinými cíli. Bohužel jsme museli konstatovat, že lokalita v nedávné minulosti utrpěla nešťastným ochrannářským zásahem: v nejcennější části luk byla vyhloubena tůň (spíše bazén), jejíž realizace nebrala příliš ohled na tamní vegetaci (obr. 1).

Po nasycení mokřadními krásami jsme se spěšně vrátili do výchozího bodu, odkud jsme se jali stoupat vzhůru po sjezdovce (obr. 2), v očekávání nálezů typických druhů horských acidofilních trávníků. Roztroušeně jsme zde potkávali vřes obecný (*Calluna vulgaris*), vítod obecný (*Polygala vulgaris*), violku psí (*Viola canina*), úročník bolhoj (*Anthyllis vulneraria*) nebo bedrník větší (*Pimpinella major*), dále např. ostřici kulkonosnou (*Carex pilulifera*), protěž lesní (*Gnaphalium sylvaticum*), prasetník kořenatý (*Hypochaeris radicata*) a plavuň vidlačku (*Lycopodium clavatum*). Plavuníky nebo hruštičky se tentokrát neukázaly, avšak objevili jsme alespoň drobnou populaci lněnky alpské (*Thesium alpinum*; obr. 3), a dokonce i ojedinělou rostlinu prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*). Ve svahu rostla též řada blíže neurčitelných vemeníků z okruhu *Platanthera bifolia* (v době exkurze ještě nekvetly). Od horní stanice vleku jsme zamířili zpět do údolí oklikou přes okolní lesy – převážně bučiny a smrčiny. Ty byly druhově poměrně chudé, ale přesto jsme zde zaznamenali několik zajímavostí, např. violku dvoukvětou (*Viola biflora*), podbělici alpskou (*Homogyne alpina*) a zimolez černý (*Lonicera nigra*).

Exkurzi jsme zakončili v odpoledních hodinách, unavení, ale spokojení. Navzdory mírně pesimistické předpovědi přišlo jen krátce a málo vydatně, takže pláštěnky zůstaly ležet na dně batohů. Pokud někomu nateklo do bot, tak jediné odspodu, což je však na mokřadních loukách spíše dobrá zpráva.

Obr. 2. Výhled ze sjezdovky nad Filipovicemi přes údolí Bělé na Medvěďskou hornatinu. – Foto R. Hédli; Obr. 3. Lněnka alpská (*Thesium alpinum*) na sjezdovce nad Filipovicemi. – Foto V. Taraška

Poděkování

Děkujeme všem účastníkům za příjemně strávené společné chvíle. Zvláštní poděkování patří Martinu Dančákovi a Petru Batouškovi, kteří naši exkurzi obohatili o kontryhele.

Použité zdroje

- Bureš L. & Burešová Z. (1991): CHPV Filipovické louky: geobotanické zhodnocení. – Ms. [Depon. in: Ústřední seznam ochrany přírody, <https://drusop.aopk.gov.cz>].
- Gulich V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin ČR. – Příroda 35: 75–132.
- Hradílek Z. (2004): Inventarizační botanický průzkum Přírodní rezervace Filipovické louky. Mechorosty a cévnaté rostliny. – Ms. [Depon. in: Ústřední seznam ochrany přírody, <https://drusop.aopk.gov.cz>].
- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtěk J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. [eds] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.
- Při zpracování dat a kompilaci textu byla využita umělá inteligence.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili R. Hédli a V. Taraška, údaje rodu *Alchemilla* doplnili M. Dančák a P. Batoušek)

Nálezy označené (BRNM) jsou dokladovány v herbáři Moravského zemského muzea v Brně.

Seznam lokalit

1. 97. Hrubý Jeseník, 5869a, Bělá pod Pradědem (distr. Jeseník): Filipovice, intravilán osady, trávníky, příkopy a různé (polo)ruční plochy, 50°09'25,2"N, 17°10'12,0"E – 50°09'39,2"N, 17°09'56,4"E, 660–680 m n. m.
2. 97. Hrubý Jeseník, 5869a, Bělá pod Pradědem (distr. Jeseník): Filipovice, přírodní rezervace Filipovické louky, vlhké až podmačené louky, 50°09'40,5"N, 17°09'59,4"E, ca 670 m n. m.
3. 97. Hrubý Jeseník, 5868b/5869a, Bělá pod Pradědem (distr. Jeseník): Filipovice, lyžařská sjezdová trať na úbočí Točnicku, 50°09'19,9"N, 17°10'13,1"E – 50°09'10,2"N, 17°09'34,0"E, 670–870 m n. m.
4. 97. Hrubý Jeseník, 5868b, Bělá pod Pradědem (distr. Jeseník): Filipovice, smrčiny, bučiny, smíšené lesy a lesní prameniště podél vrstevnicové cesty severně od sjezdové trati a podél spádníkové cesty nad levým břehem Filipovického potoka, 50°09'14,8"N, 17°09'49,5"E – 50°09'37,0"N, 17°09'23,1"E – 50°09'30,1"N, 17°09'57,4"E, 685–835 m n. m.

cévnaté rostliny

Abies alba (C4a/LC): 4; *Aegopodium podagraria*: 1; *Ajuga reptans*: 1; *Alchemilla acutiloba*: 1, 2; *A. crinita*: 1, 2, 3; *A. glabra*: 1, 2; *A. glaucescens*: 3; *A. gruneica* (C3/LC): 1, 2, 3; *A. monticola*: 1, 2, 3; *A. propinqua* (C4b/DD): 2, 3; *A. subcrenata*: 2; *Anemone nemorosa*: 4; *Angelica sylvestris*: 3; *Anthyllis vulneraria*: 3; *Arrhenatherum elatius*: 1; *Athyrium filix-femina*: 4; *Avenella flexuosa*: 4;

Bistorta officinalis: 2; *Bromus hordeaceus*: 1;

Calamagrostis arundinacea: 4; *Calluna vulgaris*: 3; *Cardamine amara*: 2; *C. flexuosa*: 4; *C. impatiens*: 4; *Carduus acanthoides*: 1; *Carex canescens*: 2; *C. flava* (C4a/NT): 2; *C. nigra*: 2;

C. pallescens: 2; *C. panicea*: 2; *C. pilulifera*: 3; *C. remota*: 4; *C. sylvatica*: 4; *Cerastium arvense*: 3; *C. holosteoides* subsp. *vulgare*: 4; *Chaerophyllum aromaticum*: 1; *C. hirsutum*: 4; *Chrysosplenium alternifolium*: 4; *Cirsium heterophyllum*: 2; *Crepis mollis* subsp. *succisifolia* (C3/NT): 2; *C. paludosa*: 2, 4; *Cruciata verna*: 3; *Dactylorhiza majalis* (C3/NT): 2, 3; *Daphne mezereum*: 4; *Dentaria bulbifera*: 4; *Dryopteris dilatata*: 4; *D. filix-mas*: 4; *Equisetum arvense*: 1, 4; *E. fluviatile*: 2; *E. sylvaticum*: 4; *Eriophorum angustifolium*: 2; *Euphorbia dulcis*: 4; *Fagus sylvatica*: 4; *Festuca rubra*: 1; *Galeobdolon montanum*: 4; *Galium album*: 1; *G. aparine*: 1; *G. palustre*: 2, 4; *G. uliginosum*: 2; *Geranium phaeum*: 2; *G. robertianum*: 4; *Geum rivale*: 2; *Glechoma hederacea*: 1; *Gnaphalium sylvaticum*: 3; *Gymnocarpium dryopteris*: 4; *Helictotrichon pubescens*: 1 (BRNM); *Hieracium murorum*: 4; *Homogyne alpina*: 4; *Hypericum maculatum*: 4; *Hypochaeris radicata*: 3; *Juncus effusus*: 2, 4; *Lamium maculatum*: 4; *Lathraea squamaria*: 4; *Lemna minor*: 2; *Lilium martagon* (C4a/LC): 3; *Lonicera nigra*: 4; *Lupinus polyphyllus*: 3; *Luzula campestris*: 2; *L. luzuloides* subsp. *luzuloides*: 3, 4; *L. pilosa*: 3, 4; *L. sylvatica*: 4; *Lycopodium clavatum* (C3/LC): 3; *Lysimachia nemorum*: 3, 4; *Maianthemum bifolium*: 4; *Melampyrum sylvaticum*: 3; *Mercurialis perennis*: 4; *Moehringia trinervia*: 4; *Mycelis muralis*: 4; *Myosotis nemorosa*: 2; *Oxalis acetosella*: 4; *Phegopteris connectilis*: 4; *Phyteuma spicatum*: 2, 4; *Picea abies*: 4; *Pimpinella major*: 3; *Platanthera bifolia* agg.: 3; *Poa pratensis*: 1; *Polygala vulgaris*: 3; *Polygonatum verticillatum*: 4; *Potentilla anserina*: 1; *P. erecta*: 2; *Prenanthes purpurea*: 4; *Primula elatior*: 2; *Rhinanthus minor*: 3; *Rubus idaeus*: 4; *Rumex acetosa*: 1; *R. acetosella*: 3; *Scirpus sylvaticus*: 2; *Sorbus aucuparia*: 4; *Stachys sylvatica*: 4; *Stellaria alsine*: 2; *S. graminea*: 3; *S. media*: 1; *S. nemorum*: 4; *Symphytum officinale*: 1; *Thesium alpinum* (C3/NT): 3 (BRNM); *Trisetum flavescens*: 1; *Tussilago farfara*: 3, 4; *Typha latifolia*: 2; *Vaccinium myrtillus*: 4; *Valeriana dioica* (C4a/LC): 1 (BRNM), 2; *V. officinalis*: 1; *Veronica beccabunga*: 2; *V. chamaedrys*: 1, 4; *V. montana*: 4; *V. officinalis*: 3, 4; *V. serpyllifolia*: 1; *Vicia sepium*: 1; *Viola biflora* (C4a/LC): 4; *V. canina*: 3.